

Auh. nr. 91

Töö ja Terwis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri
Eestimaa Haigekassade Liidu häälekandja

Nr. 1 (6)

September

1925

Kuulutuste hinnad:
1 lhk. . . . mk. 2000.—
1/2 " 1000.—
1/4 "—600.— ja 1/8 lhk. 300.—
Teksti ees — 50% kallim.

Ilmub kord kuus.
Talitus ja toimetus: Tallinn, Tatari tän. 15.

Üksiknummer 10 mk.

Tellimise hinnad postiga:
aasta lõpuni — mk. 90.—
6 kuu peale — " 60.—
3 " " — " 30.—
1 " " — " 10.—

Sisu: 1) Töö ja terwis — L. Johanson. 2) Külgehakkawatest haigustest ja nende vastu wõitlemisest — Dr. M. Pütmann. 3) Milles näeb Eesti Tööliste Kinnitusühisus oma ülesannet? — k. 4) Rohkem tähelpanu tööõnnetustele! — H. Soilts. 5) Kas on ambulantsid vabrikute juures tarvilikud? — H. Soilts. 6) Linawabriku haigekassa suwekolonii Narwa-Jõesuus — Dr. W. Dementjew (piltidega). 7) Eestimaa Haigekassade Liidu kolmas kongress. 8) Tööliste nõudmised. 9) Tartu Üleüldise Haigekassa liigetele.

Töö ja terwis.

Tööga loob inimkond oma elutarbed ja väärtused. Tööta oleks inimene toiduta, eluasemeta ja tuleta. Inimtööta ei anna ei taime- ega loomariik toitu. Tööta oleks inimkond surmale mõistetud: maa ei kannaks wilja ega meri ja mets ei annaks eluülespidamist.

See on inimese töö, mis muudab põlised sood, metsad, laaned ja kõlbmata maad põlluks ja niiduks. See on inimese töö, mis toob maapõuest rauda, kulda, hõbedat ja teisi maapõue warasid. Inimese töö ehitab ka külma, tuule ja wihma vastu peawarjuks eluhooded ja walmistab ihukatted. Inimese töö on heitnud oma teenistusse loodusjõud ja kasutab neid, käima pannes raudteeronge, aurulaewu ja masinaid.

Kõik elutarwitused ja mugawused loob — inimese töö.

Tööjaotus ja töösaaduste jaotus pole aga inimkonnas rajatud weel õigluse alusele.

Tööd ei tee mitte kõik inimesed, waid üks osa on eesõigustatud seisukorras ning kasutab teiste tööjõudu, mida wõi-

maldab poliitiline ja majandusline üliwõim ning wägiwald.

Teisele osale inimkonnast on aga töö, kehajõud ja käteosawus ainukeseks — eraomanduseks.

Ühed teeniwad oma leiba palehigis, kuna teised ei tarwitse üldse mingit tööd teha.

Nagu ajalugu näitab, on töö tingimused inimsoo arenemiskäigus muutunud. Ja muutuwad ka edaspidi. Ürginimese töö, orjatöö, pärispõlwe talupoja töö, nüüdse-aja wabrikutöölise töö erinewad üksteisest nii oma iseloomu, korralduse, aga ka oma mõju poolest, mis töö inimese hinge ja keha kohta on.

Praegusaja töölise töö on väga palju omadusi, mis tuletawad meele orjatööd. Praegusaja töölise töö tehtakse ka tingimustes, mis häwitawalt mõjuwad inimkonna terwise peale. Kuid töö ajalugu ja teadus tõendawad, et töö ja tema tingimused peawad nii wälja arenema, et töö kaotab kõik need omadused, mis teewad teda kahjulikuks, häwitawaks ja wastikuks.

Praegu aga lasub töö ikkena tööliklassi õlgadel.

Tööliklass elab majandusliselt ja waimliselt tingimustes, mis on terwise wastased ja häwitawad seda eluhallikat ennast — tööjõudu.

Tööliklassi enese ülesandeks on wõidelda töötingimuste muutmise eest, wõidelda oma — terwise eest.

Kui on töö kehwa inimese ainukene eraomandus, siis on terwis, mis selle töö jätkamist wõimaldab, temale kõige suuremaks waraks. Häwineb terwis, kaob tööjõud ja tööinimene langeb kui kolletanud puuleht porisse — teiste jalgade sõtkuda.

Tuleb kaitsta terwist, seega kaitstes oma elu, mis juba iseenesestki lühike.

Tuleb wõidelda oma olemasolu eest. Selleks kihutab juba elu ja enesekaitse loomulik tung.

Oma töötingimuste ja terwise kaitseks, oma eluõiguste eest wõitleb tööliklass. Ta on ka kultuuririikides tagajärgi saanud. Ei tarwitse arwata, et tööliste seisukord siis palju kurwem ja raskem ei oleks, kui ta oleks loobunud wõitlusest. See seisukord, mis praegu, olgu ta halb wõi hea, on siiski pikaajalise wõitluse tagajärg. Ilma selleta oleks kõik — weel halwem.

Ka Eesti tööliklass on asunud wõitlusele oma olemasolu eest. Eesti tööliklassil on tulnud seni põrgata suurte raskuste wastu. Ka edaspidi pole tal oodata siledat teed. Aga ta peab wõitlema oma töötingimuste, oma terwislise seisukorra parandamise eest. Selles wõitluses on temale tarwis teadmisi. Töölisliikumise kandjad on just töölised ise. Niipalju kui töölised seda praegu ise kannawad, niipalju on siin ka praegu töölisliikumist. Tööliklassi keskelt peawad teenäitajad ja juhtiwad jõud wälja arenema, eriti tema noorsoo keskelt. Selleks püüab kaasa aidata ka haigekassade liit kui tööliste ainus kinnitusasutuste koondus — oma häälekandjaga, mis seni ilmus „Haigekassa“ nime all, edaspidi aga kui „Töö ja Terwis“.

„Haigekassast“ on ilmunud wiis numbrit. Eesti töölikond on seni sellele kuu- kirjale oma poolehoidu awaldanud, mida tõendab lugejate rohke arw, mis järjest kaswab. See tõendab, et tööliste keskel

on elaw huwi sotsiaal- ja tööliküsimuste wastu. Wõib kindel olla, et edaspidi see huwi ainult kaswab.

„Töö ja Terwis“ tahab anda tööliste ülewaadet kõigest sotsiaal-, töökaitse- ja terwishoiuküsimustest.

Toimetuse kawas on awaldada eestkätt kirjutusi järgm. ainete üle: **Töö ja elu**; füüsilise töö mehanism; energia ja tema saawutamine; toit kui energia allikas; surnud masin ja elaw organism; lihaste ja teiste orgaanide töö; töömürgitus; normaalsed töötingimused — puhkus, tööjaotus, toitmine, töökaitse.

Kuna **korteriküsimus** suure tähtsusega on eriti just ka tööliklassile, siis awaldatakse rida kirjutusi korteriolude ja korteriterwishoiu üle ja näidatakse teid, kuidas tarwis oleks korterikitsikuse wastu wõidelda.

Terwishoiu alalt tahab toimetus awaldada eestkätt kirjutusi laste terwishoiu ja haiguste, naistehaiguste, sugu- ja nahahaiguste jne. üle, üksikuid haigusi, mis rahwa keskel sagedamini ette tulewad. lähemalt ja pikemalt käsitades, samuti ka üldist terwishoidlist seisukorda Eestis.

Erilist rõhku tahetakse panna **lastekaitse küsimuse** peale, siin puudutades aineid, nagu: laste surewuse põhjused, tööliklassi olukorra mõju laste surewuse peale; kutse ja ema; tööstusmürgid ja naiste terwisele kahjulikud tööstusalad; kunstlik laste toitmine; emahoole puudumise tagajärjed; emakaitse; laste-, all-ealiste ja naiste töökaitse makswate seaduste järgi jne.

Töökaitse alalt on tarwis kõigepealt näidata nende puuduste peale, mis makswatel töökaitse seadustel on ja mis ei lase neid ellu wiia, waid jätwad surnud kirjataheks, millel mingit mõju pole tööliklassi olukorra paranemise peale. Siis on waja käsitada palga- ja töölepingu küsimust, tööaega ja selle normeerimist; ületunni- ja tükitööd; tööliste wanemate ülesandeid ja selle kohta käiwat seaduseandlust tema puudustega; sisemise korra määrusi wabrikutes; tööstuskohtuid ja nende ülesandeid ja töölistekodasid wälismail.

Tööliste kinnituse alal on waja peale päewaküsimuste puudutada tööõnnetuste ärahoidmise abinõusid ja määrusi, õnne-

tuskinnitust ja selle teostamist, ära märkides ka tööliste nõudmised kinnituskorralduse kohta; haiguskinnitust ühes arstiabi korraldusega, wanadus- ja töövõime-tuse kinnitust.

Kuna kurjemaks paheks on tänapäew tööliklassile just **tööpuudus**, siis on waja eriliselt selgitada tööpuuduse põhjuseid ning tema wastu wõitlemise teid ja abinõusid.

Palgawõitluses on tarwis näidata tööliste koalitsiooni arenemist mujal ja tema tarwilikkust ning tähtsust, aga ka tuua ülewaade streigist, tema psühholoogiast ja tehnikast, puudutades ka boycotti ja sabotashi. Siin tulewad waatlusele ka wahekohtud ja lepituskogad.

Ei saa „Töö ja Terwis“ oma weergudel tähelepanemata jätta **kutseühisuslist ja kooperatiiv-liikumist**, waid esimestena sel alal tahab awaldada kirjutusi: kutseühisusline liikumine ja tema ülesanded, ühistegewus ja proletariaat, tööliste tarwitajateühisused, tööliste artellid.

„Töö ja Terwis“ **pöörab tähelepanu terwele proletariaadile, sellepärast toob ta ülewaateid ja kirjeldusi peale tööstuse tööliste ka käsitöös, kodutöös, põllutöös ja igal teisel alal tegutsewate tööliste olukorrast.**

Põllutööliste küsimuses tuleb waatlusele eeskätt: Põllutööliste töökaitse, tööleping, palgatingimised, korteriolud ja põllutööliste kinnitamine ühes arstiabi

korraldusega, misjuures ei saa tähelepanemata jätta ka popside seisukorda.

Peale muu leiawad „Töö ja Terwis“ edaspidi käsitamist järgmised küsimused: Tööliklassi tekkimine ja tähtsus; töölise seisukord palgalepingutõlmides; walitsewate klasside eelarwamised palgatööliste seisukorra kohta; wabrikutöö ja tööliste hingeelu; tööliste laste kaswatus ja kodune majapidamine; tööbörsed; riigitööstus; puhtakasu jaotus riigietewõtetes; tööliste osasaamine puhtakasust; tööliste kontroll tööstuses; sagedad Eesti töölisliikumise ajalooks ja awalik hoolekanne, wiimase kohta tuues kirjutusi igalt tema erialalt.

Peale selle toob „Töö ja Terwis“ **ülewaateid** ühes piltidega waeste-, wana- ja lastekodudest, pimedatekodudest ja -koolidest, töökoolidest, rawitsus-asutustest, **üldse hoolekande ja teistest sarnastest asutustest.**

Kõigi nende küsimuste kohta loodab toimetus saada asjatundlikult tegelasilt põhjalikke ja ladusaid kirjutusi.

See kõik on tagatiseks, et „Töö ja Terwis“ omale kindla koha leiab proletariaadi keskel, saades temale tarwili-kuks käsiraamatuks, kus walgustamist leiawad kõik need küsimused, mille wastu töölistel, nii wanal kui noorel, sügaw huwi on ja millega tutwunemine nüüdsel ajal igale töölisele tingimata tarwilik on.

L. Johanson.

Hakkawatest haigustest ja nende wastu wõitlemisest.

Dr. M. Püüman.

Kui wõrrelda külgehakkawate haiguste laialilaganemist Eestis ja teistes kultuuririikides, näiteks lääne- ja põhjariikides, siis paistab silma, et meie külgehakkawate haiguste rohkuse poolest, rahwaarwu tähele pannes, esimeste seas oleme. Selle peale waatamata, et üksikute haiguste arw aast-aastalt wäheneb, on meil sellel põllul siiski weel wäga palju ära teha. Rõugehaigus näiteks, mis meil iga aasta ennemalt palju ohwrid nõudis, jääb meil täiesti haruldaseks haiguseks selle tõttu, et meil **üldine sunduslik rõugepanemine** on maksma pandud. Üle terwe riigi on ainult üksikud

juhtumised rõugehaigust ja ei ole kaugel aeg, kus see haigus meilt täiesti kaob, nagu teistes kultuuririikides, kus teda juba aastakümneid ei ole, sest et seal üldine sunduslik rõugepanemine juba ammu maksma on pandud. Olgugi, et meie ühest kurjemast külgehakkawast haigusest peaaegu lahti oleme saanud, jääb siiski weel hulk külgehakkawaid haigusi, mille wastu oleme sunnitud kõige jõuga wõitlema, kui tahame ka nendest lahti saada.

Külgehakkawad haigused oma iseloomu poolest on pikaldased, nagu tiisikusehaigus, pidalitõbi ja prantsusehai-

gus (süüfilis) ja häkilised, nagu leetrid, sarlakaiahigus, roosiahigus, kõhutõbi (dysenteria), kurgutõbi (diphtheritis) jne. Esimesi iseloomustab nende pikaldane algus; enam-wähem kauema aja järele peale haiguseidude kehasse tungimist märkab inimene, et ta mitte terve ei ole, kuna häkiliste haiguste juures niinimetatud peite-aste ainult mõned päewad kestab ja haigus algab siis niisuguse ägedusega, et haige on sunnitud kohe woodi heitma. Ka haigusekäik ja paranemine lähewad siin üksteisest lahku: kuna häkiliste haiguste juures haige juba 1—2 kuu järele oma tööjõu tagasi saab, wõib pikaldaste haiguste rawitsemine aastaid kesta ja mõni haigus on isegi parandamatu.

Oli aeg, kus arwati, et üks ehk teine külgehakkaw haigus, mille all inimesed kannatawad, on jumalast saadetud karistus inimesele, kuid praegusel ajal on teada, et külgehakkawate haiguste tekitajateks on wäiksed pisilased, mida meie palja silmaga ei näe ja ainult suureks-tegewate klaaside (mikroskoobi) abil näha wõime. Iga külgehakkawa haiguse sünnitajaks on pisilane. Pisilaste uurimine on ainult wiimaste aastakümnete wili. Esimeseks teerajajaks sellel alal oli kuulus Saksa teadusemees Robert Koch, kes 1882. aastal tiisikuse haigust sünnitaja pisilase üles leidis ja mida meie praegu Kochi kepikese wõi Kochi baccilluse nime all tunneme. Sellele järgnesid aastate jooksul ka teiste haiguste tekitajate ülesleidmine R. Kochi enese ja teiste teadusemeeste poolt. Nii et praegu teab igaüks kindlasti, et külgehakkawaid haigusi ei wõi enam jumala süüks ajada, waid nende tekitajateks on meile palja silmaga nägemata pisilased, kes inimese kehasse tungiwad söökidega, jookidega, õhuga, tolmuga hingamise teel ehk sattuwad ühel ehk teisel wiisil otsekohe inimese weresse.

Külgehakkawate haiguste laialilagunemisele aitawad kaasa haiged ise; terwed inimesed, kes haigetega kokku puutunud, haigete wäljaheited, kus loomad (kärbsed) neid söökide peale edasi kannawad. Peale kärbeste wõiwad haiguse idusid edasi anda rotid (katkuhaiguse juures), üks jagu sääski (malaaria — halltõwe juures; wiimast haigust meie

juures ei ole), siis täid (plekilise soojatõwe juures); niisama wõiwad haiguseidusi — pisilasi — edasi anda kirbud ja lutikad; ka must pesu ja riided on sagedasti haiguseidude edasiandjateks. Nii näeme, et on olemas wäga mitmesuguseid teid, kuidas haiguse tekitajaid laiali kantakse, inimese kehasse sattuwad ja seal haigust sünnitawad.

Külgehakkawate haiguste laialilagunemise juures on suur tähtsus ka wälistel mõjudel, näiteks ilmadel; külmade ja niiskete ilmadega jääwad inimesed rohkem haigeks kui ilusate ja soojade ilmadega. Kuid ilmad ei sünnita otsekohe haigust, waid nad mõjuwad inimese keha peale halwawalt, teewad teda nõrgemaks ja selle tõttu haigustele rohkem vastu-wõtlikumaks. Ka koht, kus inimene on sunnitud elama, wõib haiguste laialilagunemiseks kaasa aidata; nii lagunewad soode, niiske ja rüwetatud maapinna läheduses haigused palju sagedamini laiali, kui puhtal ja kuiwal maapinnal.

Samuti kantakse haiguse idusid halwa joogiweega laiali; sellepärast näeme iseäranis linnades, kus weewärk ja kanalisatsioon mustawee torustikuga puuduwad, et seal mitmesugused külgehakkawad haigused elanikkude seas harilikult laiali lagunewad.

Wäga suur tähtsus külgehakkawate haiguste laialilagunemise juures on korterioludel; mida suurem kuskil korterikitsikus, mida wiltsamad korteriolud, seda suurem on ka külgehakkawate haiguste arw. Kui wäikeses toakeses on sunnitud mitmepeane lasterikas pere elama, ehk nagu meil seda wäga tihti juhtub, isegi mitu perekonda ühes toas, siis on arusaadaw, et kõiksugused ja peasjalikult just külgehakkawad haigused niisuguste korterite elanikkude seas wäga kergesti kokkupuutumise teel üksteisele edasi antakse. Nii näeme, et just waesema rahwa keskel, kes on sunnitud niisugustes wäikestes korterites elama, külgehakkawad haigused kõige rohkem laiali lagunewad ja ohwrird nõuawad.

Teades, et külgehakkawat haigust tekitawad pisilased, et nad inimese kehasse tungiwad wäga mitmesuguseid teid mööda ja et nende laialilagunemise juures suurt osa etendawad kõiksugused wäikesed loomad — parasiidid, halb joogi-

wesi, halwad söögiained, wiletsad elukorterid jne., — kõiki seda teades peame katsuma nende pahede vastu wõidelda ja saades jagu nendest, teeme tõkkeid ka külgehakkawatele haigustele ja nende laialilagunemisele. Terwis on suur warandus eestkätt just nendele, kes on sunnitud oma tööjõudu müüma, et omale ja oma perekonnale eluülewõlpidamist muretseda. Iga tööpäew, mis haiguse tõttu kaotsi läheb, toob perekonna majapidamisele teatawa puudujäägi, mille all kõik perekonna liikmed kannatawad ja sellepärast peame kõige jõuga selle eest hoolitsema, et wõimalikult kõike seda kõrwaldada, mis kuidagi wiisi wõib haiguse tekkimisele kaasa aidata. Siin peawad kõik arusaajad rahwaliikmed jõudu mööda kaasa aitama, ja siis wõime ka julged olla, et meie nendest haigustest lahti saame. Arstline personaal ükski ei jõua seda teha. Arstid wõiwad juhatust ja nõu anda, kuid igauks peab ise nende juhatuste ja nõu järele tegema.

Waatame lühidalt, mis on tarwilik teha, et ennast külgehakkawate haiguste eest hoida.

Kõige pealt on waja isikliku puhtuse peale kõige suuremat rõhku panna. Alaline keha, pesu ja riiete mustus — need kõik mõjuwad inimese terwise peale nõrgendawalt ja teewad teda haigustele wastuwõtlikuks. Otse kuritöö enese wastu on käte puhtuse eest mitte hoolitsemine. Puudutatakse kätega kõiksugu rüwetatud asju, käidakse wäljakäigukohal ja asutakse ilma käsi pesemata sööma. Arusaadaw, et niiviisi talitades kõiksuguseid haiguse idusid ühes söögiga kehasse kantakse. Sellepärast olgu kõigile üheks esimeseks hüüdsõnaks maast-madalast alates: puhtad käed! Wesi ja seep olgu alati käepärast. Ärgu keegi pesemata kätega sööki puudutagu! See kõik käib nii wanemate kui ka laste kohta. Kui on keegi weel külgehakkawat haigust põdewa haigega kokku puutunud, siis peab tema peale käte pesemise neid weel mingisuguse puhastawaga, haiguse idusid häwitawa wedelikuga üle kallama; kõige paremaks abinõuks on siin puhas piiritus, mida kahjuks nii palju joomiseks tarwitatakse. mis inimese keha omakord nõrgendab ja haigustele wastuwõtlikuks teeb, kuna ta

käte puhastamiseks pisilaste häwitamiseks üks parematest abinõudest on. Samaks otstarbeks wõib tarwitada subliimaadi lahu 1 gr. 1 liitri wee peale.

Peale isikliku puhtuse peab suur rõhku panema kõigi wäikeste loomakeste, parasiitide häwitamise peale. Kärbsed, täid, lutikad ja kirbud — need kõik wõiwad haiguste idude edasikandjateks olla, ja sellepärast peab neid kõigi abinõudega häwitama.

Üheks walusamaks küsimuseks külgehakkawate haiguste laialilagunemise juures on meil wiletsad korteriolud ja siin peame weel kord täie rõhuga kinnitama: niiviisi kui seni ei saa mitte edasi minna. Tuleb palju energilise-malt uute elukorterite ehitamisele asuda, kui see siimaani on sündinud. Peaaegu $\frac{3}{4}$ Eesti rahwast elab terwishoiu-wastastes korterites. Meil armastatakse suure suuga rääkida rahwa seas laiali lagunenud haigustest, suurest surewusest jne. Kui aga selle peale tähelepanu juhitakse, kui wiletsad meie korteriolud on, et neid on waja kiirelt parandada, kui tahame terwishoiu alal parandusi luua ja et korterikitsikuse lahendamise just üheks peateguriks on, siis määratakse ehituslaenu nii wäike summa, mille abil ainult piiratud arw korterid juure wõib ehitada. Arusaadaw, et niisuguse korteri poliitikaga ainult tigusammul edasi sammume. Suuremad rahwahulgad peawad ikkagi wiletsates korterites elama. Ainult laiaulatusline ehituspoliitika ja wäikekorterite ehitusühisuste asutamise asjast huwitatute poolt ja wäikekorterite juureehitamine wõiwad rahwast sellest ummikust wälja aidata, kuhu ta korteriküsimuses on sattunud.

Lõpuks ei saa waikides mööda minna ühest wäga tähtsast küsimusest, mis puudutab wäga laialisi rahwakihte, see on palgaküsimus. Ei saa inimene terve olla, kui ta süüa vähem saab, kui organism tarwib. Praegusel ajal on niisugune seisukord. Tööliste ja ametnikkude enamus saawad nii wäikest palka, mis kaugegtki ei ulata inimwääriliseks ülespidamiseks. Sellepärast peab alata wõitlust palgakõrgenduse eest pidama. See on ühtlasi ka wõitlus enese ja oma perekonna parema terwise, parema tulewiku eest, ühiskonna parema tulewiku eest.

Milles näeb E. Töoliste Kinnitusühisus oma ülesannet?

Ta kahtlustab töölisi pahatahtlikus enesewigastamises. — Kinnitusühisuse ümberkorraldamine on hädatarvilik.

Juunikuul lõpul said suuremad haigekassad Eesti Töoliste Kinnitusühisuselt kirja, milles selle ühisuse juhtivate jõudude mõtlemisviis väga selgelt iseloomustatud on. Kirjas soovitatakse nimelt tööõnnetuste läbi wigasaanutele pühapäewade ja pühade eest haiguse abiraha mitte maksta. Ja seda ettepanekut põhjendatakse järgmiselt, mida tsiteerime täht-tähelt: „teataw osa töölisi püüawad enne pühaid end kindlustada teatawa sissetulekuga, mille tagajärjeks on kuritahtlised väikesed wigastused, mis pühade jooksul ära paranewad, ja missuguste päewade eest abiraha maksetakse. See asjaolu suurendab tööstuse peal lasuwaid maksusi ja mõjuwad halvasti kaastöölise peale.“ Peale selle soovitatakse küsimust peakoosoleku päewakorda wõtta ja otsustada, et pühapäewade ja pühade eest õnnetujuhtumiste puhul abiraha ei makstaks. Kirjale on alla kirjutanud H. Kolts.

Neid töölisi, kes pühade eel wigastada saawad, kahtlustatakse — kuritahtluses. On terve haigekassade alla kuuluwa töölise perele awalik süüdistus näkku wisatud. Kuid kui nendelt häradelt süüdistajailt fakte nõuda, siis ei ole neil neid ometi olemas.

Et töölisi wabrikantide poolt igasugusteks wedelworstideks ja päewawarasteks peetakse, keda wabrikus peetakse ainult armu pärast, seda oleme ennemgi kuulnud. Kuid et Eesti töölise kinnitusühisus, mille ülesanne tööõnnetuste puhul wigasaanute õnnetute eest hoolitsemine, ka niisuguste põhjendamata süüdistustega esinenud, see on enam kui wõr-rastaw. Sarnaste süüdistuste asemel peaks ühisus katsuma asja nii korraldada, et õnnetuste wastu kinnitamine paremini saaks teostatud kui seni. Kuid sealpool talitatakse isemoodi. Wiimasel ajal on iga õnnetu juhtumise teadaanne, millel vähemgi wormiwiga juures, kinnitusühisuse poolt tagasi lükatud. Isegi sellekohased teadaande blangid on trükida lastud.

Nagu kuuleme, on suuremad haige-

kassad eelnimetatud kirjas ettetoodud süüdistuse kategooriliselt tagasi tõrjunud ja otsustanud abiraha endist wiisi ka pühapäewade ja pühade eest maksta.

Ka kinnitusühisusel peaks selge olema, et mitte $\frac{2}{3}$ suuruses palgast ei tuleks tööõnnetuste puhul abiraha maksta, waid terve palga suuruses. Ei ole mitte kohane wäiklaste wõtetega abirahade maksmisest kõrwale põigelda. Seda haigekassad ei tee. Ka Eesti Töölise Kinnitusühisuse püüd peaks olema tööõnnetute saatust kergendada ja neid mitte kahtlustustega üle külwata. Elaw tööjõud on see alus, mille peale on rajatud ühiskonna elu ja hea käekäik. Elaw tööjõud on ka see alus, mille peale on rajatud Eesti Töölise Kinnitusühisus, mis oma asjaajaja direktorile kuupalgaks suurema summa maksab, kui seda tööline poole aastaga teenib. Ja sellepärast on ka õigus nõuda kinnitusühisuselt, et ta püüaks õnnetuste läbi kannatajate seisukorda kõigiti kergendada.

—k.

Toimetuse järelsõna. Et pühade eel õnnetuste arv suurem on, kui teisel ajal, on seletataw mitte töölise kuritahtlusega, waid sootu teiste asjaoludega. Pühade eel tahetakse pooleli töid lõpetada, sellepärast rutatakse, pühade eel püüawad ka töölised, näiteks tükitööd tehes, wiimast jõudu kokku wõtta, et enne pühi tööde tasu kätte saada ja wõimalikult enam teenida. Samuti tehtakse ka pühade eel enam aega tööd, ka rohkem ületunde. See kõik suurendab wäsimust ja vähendab tähelepanu ja on seega põhjuseks, miks pühade eel õnnetuste, ka vähemate, arv teise ajaga wõrreldes suurem on. See peaks ju ometi kinnitusühisuse tegelastele teada olema, sest wastaw kirjandus on ka neile kättesaadaw. Kui kinnitusühisus oleks leidnud töölisi, kes endid pahatahtlikult wigastawad, siis poleks ta asjale seaduslikku käiku andmata jätnud.

Kahtlustada töölisi kuritahtluses, nagu wigastaksid nad endid meelega, on mitte

ainult põhjendamata, vaid ka lubamata. Sarnase süüdistusega julgeb esineda ainult Eesti kinnitussühisuse direktor. Teistes kultuuririikides oleks esimene asi, et organiseeritud töölised nõuaksid, et kinnitussühisuse tegewusest eemale jäetaks need tegelased, kes sarnaste mitte millegagi põhjendatud süüdistustega tööliste vastu julgewad esineda. Eestis ei ole aga organiseeritud töölisi ja sellepärast juletaksegi siin sarnaste kahtlustustega esineda.

Õnnetujuhtumiste arwu Eestis suurendawad ka halwad ja wananenud sisesesed ning kaitseabinõude puudulikkus. Puudub ju praegu õnnetujuhtumiste ärahoidmiseks see järelwalwe, mis oli Wene aeg. Töökaitse kommissaride käest on see järelwalwe ära wõetud. Seda peawad teostama kaubandus-tööstusministeeriumi wastawad ametnikud, aga ka kinnitussühisuse insenerid. Kuidas aga seda järelwalwet praegu koha peal teostatakse, seda näewad ju töölised isegi: järelwalwe on enam kui puudulik ja see wõimaldab rohkeid wigastusi.

Ka mõjub wigastuste arwu peale liig

pikk tööaeg, mõnel pool töötatakse 12 tundi järgimööda ja tihti ilma lõuna-vaheajata.

Samuti ei jäta oma mõju awaldamata ka madalad palgad. Sõömata ja kurnatud tööline ei saa olla küllalt tähelepanelik ja ettewaatlik.

Mis puutub Eesti kinnitussühisusse, siis nõuab see reorganiseerimist. Töölisklass ei wõi sellega kaua leppida, et seda ühisust juhiwad ainult töösturite esitajad. Ka selle kinnitussühisuse juhtimisest peawad töölised ise oma esitajate kaudu osa wõtma. Selle nõudmisega esinewad töölised ja nõuawad ta täitmist. Sest pole mingit põhjust ega õigust töölisi kõrwalte jätta kinnitussühisuse walitsemisest, kelle otsused just töölisi puudutawad. Seadus nõuab siin muutmist ja seda tuleb ka teha. Ja meie loodame, et kui töölised seda nõudmist üksmeelselt toetawad, mille juures ka kahtlust pole, siis — warem wõi hiljem ka tööliste esitajad pääsewad waatama ja nägema, kuidas kinnitussühisustes tegutsetakse, pääsewad tema juhtimisest osa wõtma.

Rohkem tähelepanu tööõnnetustele!

H. Soilts.

Paljude kergemate õnnetujuhtumiste puhul töökohtades ei pöörata wigastuste peale tõsist tähelepanu ei wigasaanu enese ega tööstuse juhataste poolt. Töökohtadesse, mis kinnitussühisuse alla käiwad, on sellekohased määrused pandud, et wigasaanu igast, ka kõige wäiksemast wigastusest jaoskonna juhatajale ehk tööstuse walitsusele teatama peab, mille järele see hoolt peab kandma, et wigastuse kohta wastaw akt kokku seataks ja tarwilikud teatelehed selle üle kinnitussühisusele ja töökaitsekommissarile saadetak.

Kuid neid määruseid korralikult ei täideta. Wäiksemate ja vähem tähtsate juhtumiste puhul, nagu — kriimustused, tõrke- ja nahahaawad jne., jäetakse määrused suuremalt jaolt tähele panemata. Isegi ei seota mõnikord vähemaid haawu kinni, vaid tehtakse tööd edasi. Alles mõni päew hiljem, kui haaw walu-

tama ja töötamist takistama hakkab, pööratakse arsti poole, kes konstateerib haawapõletikku wõi mädanikku, mis tekkinud mustuse haawasse sattumisest. Ja nüüd tuleb haige mõneks ajaks tööst wabastada. Olgugi, et haigus tekkis tööõnnetusest, on seda nüüd juba raske kindlaks teha, sest asi on wananenud, ja tagantjärele tehtud akti kohta ütleb enamasti kinnitussühisus: Haige ei ole kohe arsti juures käinud, ka ei ole tema wigastuse tekkimise puhul tööstuse juhatastele sellest teatanud, mille tõttu kindlaks tegemata, kas wigastus üldse töö juures juhtunud, ja sellepärast kinnitussühisus temale abiraha ei maksa.

Kui õnnetus kindlaks tegemata, maksab küll haigekassa wigasaanule abiraha töölt puudunud päewade eest wälja, kuid wigasaanu saab juba selle juures kahju, sest peaaegu kõik haigekassad maksawad abiraha õnnetujuhtumiste pu-

hul ka pühapäewade ja pühade eest, kuna eelpoolnimetatud juhtumisel ainult tööpäewade eest maksetakse.

Kuid tagajärjed wõiwad palju raske-
mad olla. Haigekassade praktikas on
ette tulnud juhtumisi, kus wäikese krii-
mustuse wõi pinna torke tagajärjel, kui
kohe arsti poole ei pööratud, tuleb kõr-
waldada terve wigastatud kehaosa, isegi
surmajuhtumised, werekihtituse tagajär-
jel, ei ole wäga haruldased, kuid pen-
siooni saamine kinnitusühisuselt wigasa-
anul ehk tema perekonnal on sel puhul
peaaegu wõimata, sest wigasaamine töö
juures, mille tagajärjel tekkis inwaliidsus,
ehk surm, ei olnud kohe kindlaks tehtud.

Ka palju wäärsamme tehtakse selles
asjas ettewõtjate poolt. Peale õnnetu-
juhtumiste teadasaamist on nemad ko-
hustatud kohe korraldust tegema, et was-
taw akt kokku saaks seatud, milleks tingi-
mata peawad olema üle kuulatud tun-
nistajad, kes tõendawad, kus ja kuidas
wigastus juhtus. Samuti tulewad õnne-
tusteatelehed kinnitusühisusele ja töökaitse
kommissarile täpselt täita, wigasaami-
se pealtnägijate nimed üles anda ja le-
hed arsti poolt täita lasta. Kuid pal-
judel juhtumistel jäetakse aktid tegemata
ja õnnetusteated saatmata ehk tehtakse
need liig puudulikult. Isegi ei kirjutata

õnnetusteatelehtedele mõnikord nimesid
alla. Niisugune asjaajamine tekitab aru-
saamatusi haigekassa ja kinnitusühisuse
wahel ja kannatada saab jällegi wiga-
saaja, sest puuduliku teate põhjal keelab
kinnitusühisus haigekassale ära tema ar-
wel wigasaanule abiraha maksmise.
Täiendawate andmete kogumiseni läheb
aga aega ja wigasaanu peab seni abi-
rahast ilma olema.

Korralikkude teadete andmisest ette-
wõtja muidugi suurt huwi ei tunne, sest
on ju see loomulikult tema kasu, kui õn-
netujuhtumiste abiraha, põhjuste mitte-
selgekestegemise tõttu, haigekassa maksta
jääb, sest seda vähem on tema maks
ka kinnitusühisusele. Kuid seda enam hu-
witatud peaks olema just wigasaanu ise,
sest sellest oleneb ära tema abiraha ja
pensionioõigus.

Wigasaaja peaks tingimata järgmist
tähele panema: 1) Iga, ka kõige wäike-
sema, wigastuse juures tuleb pöörata
arsti poole ja ühtlasi teatada ettewõtjale
akti kokkuseadmiseks. 2) Kui wigasa-
amise juures pealtnägijaid oli, siis peab
nõudma, et nende tunnistused akti juur-
de lisataks ja nimed kinnitusühisusele
üles antaks. 3) Tuleb nõuda, et korra-
likult täidetud teateleht ettewõtja poolt
wõibimata kinnitusühisusele saadetak-
s.

Kas on ambulantsid wabrikute juures tarwilikud?

H. Sollts.

Kassaliigetele arstiabi korralduse Tal-
linna ühise haigekassa kätte wõtmisega
on terawalt päewakorrale kerknud töös-
tuste juure ambulantside allesjätmise kü-
simus. Peakosolek tunnistas nende al-
lesjäämise soowitawaks, mida arwesse
wõttes juhatus nende tarwis ruumide saa-
miseks wabrikantide ühisusega läbirää-
kimistesse astus. Sealt poolt aga wastu-
tulekut ei olnud, sest haigekassa juhatus
ei töötawat wabrikantide ühisusega käsi-
käs, ei makswat nende poolt määratud
haigekassa rewidendile palka, tahab il-
ma wabrikuomanikkude nõusolekuta kas-
saliigetele arstiabiandmist oma kätte wõt-
ta, ei luba suuremaid wabrikuid oma
haigekassasid awada. Kõik see andnud
põhjust selleks, et wabrikantide ühisus

oma koosolekul põhimõttelise otsuse tei-
nud — haigekassale ambulantsiruumisid
mitte anda.

Peale seda katsuti pinda üksikute
ettewõtjate juures. Mõned olid siiski
nõus ambulantsi ruume andma, kuid ai-
nult sel puhul, kui nende tingimised täi-
detakse, mis oleksid: kõige pealt — ar-
stiks peab jääma endine, ambulantsiruu-
me peale sama wabriku tööliste keegi
teine kassaliige arstiabi saamiseks kásu-
tada ei tohi jne.

Juhatus, kogutud andmeid arwesse
wõttes, leidis, et ettepanud tingimistel
ambulantside awamine wabrikute juure
wõimata, sest see ei tooks wabrikute
ambulantsidesse mingisugust parandust,
waid neis töötaksid ettewõtete poolt

„kutsutud ja seatud“ arstid haigekassa palgalistena. Arusaadaw, et ambulantsi niisugusel kujul õige wähe ehk peaaegu sugugi ei tarwitata, sest wabrikust wäljaspool on igäühel arstiwalik waba, kuid haigekassale läheks niisuguste ambulantside ülespidamine õige kulukaks.

Kas on aga ambulantsid wabrikute juures tingimata tarwilikud? Nende wabrikute töölised, kus asuwad ambulantsid, pooldawad neid kui mõõdapäasematuid, kuid osa tööstusi ja wäiketöökodas, kus neid mitte ei ole, saawad wäga hästi ilma nendeta läbi. Wabriku ambulantsi tarwitawad peajasalikult ambulatoorilised haiged, kuna raskemad haiged neid tarwitada ei saa. Wiimased kas wiibiwad haigemajades ehk kodus, ja wabriku ambulants on nende tarwis tähtsusetu. Ambulatoorilised haiged wabriku ambulantsi asemel wõiwad wäga hästi tarwitada kliinikuid ehk arste nende kodus. Ka nende haigete kohta, kes tööd edasi teewad ja töö ajal ambulantsist kõhurohtu wõi peawalupulbrit saawad, ei ole tema kuigi tähtis, sest niisuguse haigusega wõib wäga hästi niikaua kannatada, kui wabrikust wälja arsti juure saab, ehk raskema haiguse korral wabastab arst haiget tööst ja samast ajast algab haigekassa abiraha maksmist, mille tõttu aega kaduma ei lähe.

Raskemate õnnetujuhtumiste puhul ei suuda ambulants, kus ainult welsker walwekorras, midagi ära teha, waid wi-

gasaanu saadetakse kohe edasi, kas arsti korraldusse ehk haigemajja. Niisamuti puudub seal arstimise wõimalus, sest vähemate wabrikute ambulantsis käib arst ainult 1—2 korda nädalas 1—2 tundi. Kui aga õnnetus wõi haigus arstipäewadel ei juhtu, siis peab arstiabi ikkagi wäljaspoolt ambulantsi otsima.

Tartus, kus kassaliigete arstimine haigekassa käes, ei ole wabrikute juures ambulantsi ja nagu kuulda, on kassaliikmed sellega wäga rahul. Samuti ei ole ka wälismaal, kus arstiabi korraldus haigekassa käes, wabrikute ambulantsid olemaski, waid haigekassadel on tööstuste raionides oma ambulantsid, kus töötawad teatud tundidel arstid, ja peale selle on järjekindel ööwalwe. Sarnast ambulantsi kasutawad kõik teatawa raiooni kassa liikmed ja isegi eraisikud ja nad ei ole haigekassale kuluks, waid annawad isegi sissetulekuid.

Tallinna ühise haigekassa juhatuse otsus, üksikute wabrikute juure ambulantsi mitte awada, näib küll mõnelegi wastuwõtmatuna, kuid aja jooksul unustatakse ambulantsid ja ei tunta nendest mingisugust puudust.

Toimetuse märkus: Makswate määruste järgi ei ole suurematel ettevõtetel õigust keelata ruume oma haigetele töölisele arstiabi wõimaldamiseks, samuti peawad nemad hoolitsema, et õnnetuse ja häkilise haiguste puhul esimest arstiabi kohapeal antaks.

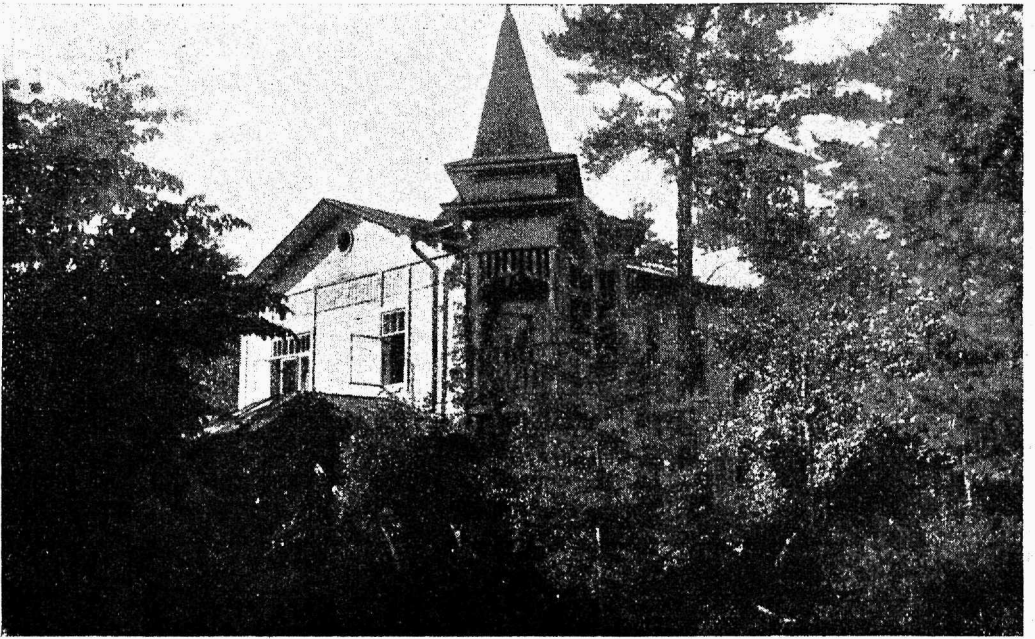
Linawabr. haigekassa suwekolonii Narwa-Jõesuus.

Dr. W. Dementjew, kolonii arst.

Raskete majandusliste olude, tööpuuduse jne. tõttu muutub rahwa terwis ikka wiltsamaks ja wiltsamaks. Rahwa keskel, iseäranis töötawates kihitides, lewinewad kõiksugused haigused päew-päewalt ja mõjuwad ka järeltulewa soo peale rusuvalt. Iseäranis laieneb rahwa hulgas wiimasel ajal tuberkulos, milline asjaolu ähwardab häwitada terve töötawa kihi olemasolu.

Haigekassad annawad oma osanikkudele rahalist abi haiguse korral ja arstiwad perekonnaliikmeid, mille peale kuluwad aasta jooksul suured summad.

Kuid pahatihti on kulud arstirohtude peale asjatud ja ei anna mingisugust tagajärge, sest wäga raske on paranemist saada kurnatud ja nõrgal organismil ainult arstirohtudega. Tarwis on kõige pealt inimese keha, organismi teha tugewaks ja terweks, et ta oleks iga minut wõitluswalmis majandusliste wiltsustega ja haigustega. Organismi on tarwis juba siis karastada ja tugewaks kaswatada, kui ta on alles arenemisel ja kaswamas, tähendab — lapse-eas. Noores eas kosunud ja tugewaks kaswanud inimene ei tarwita pärastises elus mitte

Üldüleswõte Narwa Linaktramise-Manufaktuuri haigekassa suwekolonii majast Narwa-Jõesuus.

tihti arstiabi ega rohte. See tee inimkonna terwenemisele on tunnustatud kõigi riikide ja organisatsioonide poolt, kes hoolitsewad rahwa terwislise seisukorra eest. Ka haigekassade peal lasub kohustus, iseäranis tõsta esiplaanile profilkatilist, ärahoidwat arstimiswiisi, siimaalse medikamentlise wiisi asemele. Profilkat-

tiline arstimiswiis tähendab seda, et tuleb inimese organism teha tugewaks ja wõitluswõimuliseks enne kui haigus on teda tabanud.

Profilaktilise, ärahoidwa arstimise wiisidest üheks kõige kättesaadavamaks on suwekuudel laste suwekoloniide, aga ka tööliste puhkepaikade korraldamine, kus terwishoiu nõudmiste täitmisega, korralikkude eluwiisidega ning toitmise, puhta õhu ja päikesewalgusega rawitsewad wäsinud ja kurnatud töölisel oma terwist peale rasket tööd ja majanduslist wõitlust oma igapäewase leiwa eest. Suwekoloniis saab ka noorsugu, kes pärinud wanemait nõrga organismi ja kes alatoitluse all kannatab, uut hoogu kaswamiseks ja terwise paranemiseks.

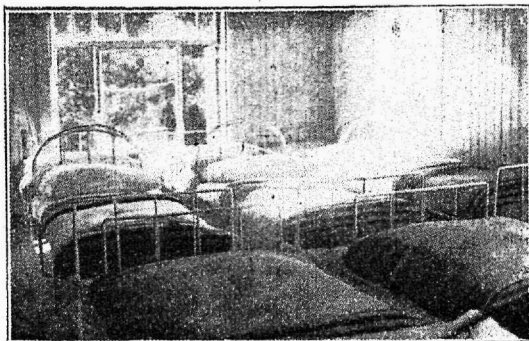
Narwa linaktramise manufaktuuri haigekassa, saades aru oma tõsistest ülesannetest terwishoiu alal, on sellepeale waatamata, et ta Narwas kõige wäiksem ja waesem kassa, awanud Narwa-Jõesuus, 12 wersta Narwast eemal merekaldal, 21. mail käesolewal aastal suwekolonii 25 lapsel, samuti puhkemaja 15 töölisel. See on siin esimene omataoline asutus, mis Eestis haigekassa poolt ellu kutsutud.

Kolonii juhataja Dr. Demetjew ja teenijad.

Kolonii asub Meriküla tänawal nr. 65 kahekordses puumajas, paar wersta eemal aurulaewa sadamast. Maja ümber on suur park, mis ulatab merekaldani. Teisele korrale on asetatud laste magamistoad, halastaja-õe, kes ühtlasi ka kolonii majandusline juhataja, elutuba, arsti wastuwõtte ruum ja isolatsiooni tuba juhtuwate haiguste kordadeks. Alumisele korrale on paigutatud magamistoad töölistele, ladud, köök, teenijatetuba ja juhataja abi elutuba. Söögitubade aset täidawad kaks rõdu, üks kinnine, teine lah-tine. Kõigis ruumides on seinad ja laed wärwitud õliwärvidega.

Toad on kõrged ja suurte akendega, mis wõimaldab suuremat kogu õhku ja walgust. Koloniis wiibijad magawad õõsiti lahtiste akendega. Nii lastel kui täiskaswanuil on päew kindla kawa jär-gi ära jaotatud. Toidetakse neli korda päewas. Lõuna waheaeg wiidetakse su-peldes. Söök lastele ja täiskaswanuile on ühesugune. Söögiportsjon pole piira-tud, igaüks sööb niipalju kui isu on. Hommikul kell 8 saawad koloniis wiibi-jad piima, kohwi wõi teed ja walget leiba. Kell 12 päewal on lõunasöök ka-hest roast: supp, liha, puder ja juurewili.

Laste magamistuba koloniis.

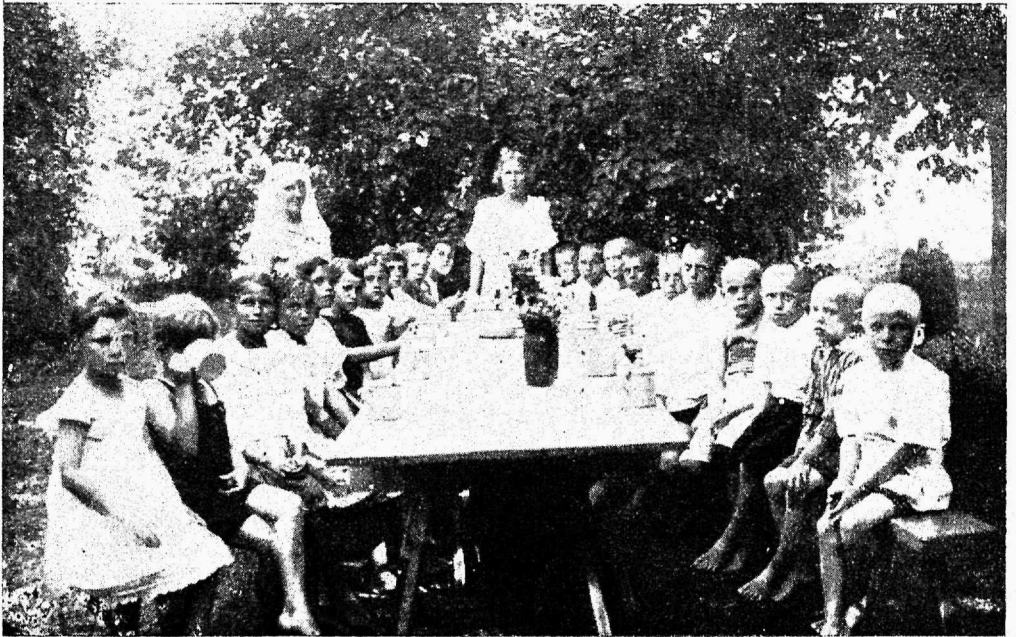
Kell 4 peale lõunat: piim, tee ja walge leib. Kell 7 õhtul — õhtusöök: supp ja pudru.

Iga laps wiib koloniis neli nädalat, Nii on suwe jooksul kolm wahetust, seega saaks koloniis olla 75 last.

Töölised saadetakse koloniisse kol-meks nädalaks. Nende ülespidamise ku-lud kannab linaketramise manufaktuuri walitsus, kuna koloniiswiibijaile maksab haigekassa abiraha kõige kolme nädala eest selles suuruses, mis haiguse korraks määratud.

Osa koloniis wiibiwaid töölisi. Istuwad pingil: pahemalt paremale poole teine — haigekassa esimees A. Tammemägi, arst Dr. Dementjew ja juhatuseliige R. Ernits.

Koloniis wiibiwad lapsed einet wõtmas.

Tagajärjed, mis koloniis wiibijate terwise parandamises saadud, on hiilgawad. Waatamata lühikese aja peale, mis lapsed koloniis wiibinud ja olgugi, et suwe algusel ilmad kõige paremad ei olnud, on nad palju paranenud ja kosunud, haiglastest ja igawatest lastest on saanud elurõõmsad, terwed ja kosunud noorsugu.

Kordaläinud katse käesolewal aastal ja wabrikuwalitsuse senine heatahtlik wastutulek haigekassale kolonii organiseerimises lasewad oletada, et tulewal suwel linaketramise manufaktuuri haigekassa juhatus weel suurema energiaga ja tahtmisega organiseerib töölistele ja lastele nii tähtsat ja tarwilikku asutust.

Koloniis wiibiwad lapsed ja töölised.

Eestimaa Haigekassade Liidu kolmas kongress.

16. augustil 1925. a. Tallinnas ära peetud Eesti-maa Haigekassade Liidu kolmanda (erakorralise) kongressi istumise ja seal tehtud otsuste **Protokoll.**

Kongressi istumine pühapäeval, 16. aug.
Kongress algas kell 10,35 min. homm.

I.

Kongressi awamine. Käesolewa kongressi awab Eestimaa Haigekassade Liidu esimees Aug. Hellmann kell 10,35 min. hommikul, terwitades Eestimaa Haigekassade Liidu III kongressi ja tänades neid haigekassasid, kes omi esitajaid käesolewale kongressile on saatnud.

Edasi teatab, et käesolew kongress on peasisallikult kokku kutsutud Liidu põhikirjas ettetulnud wigade ja puuduste parandamiseks, millede põhjal on Liidu põhikirja Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt kinnitamata jäetud.

II.

Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandaatkommissiooni walimine. Siin tuleb esimesena küsimuse alla, kui suur juhatuse walida. Otsustatakse kongressi poolt ühel häälel walida kaks juhatajat, ja kolm sekretääri ning kolm mandaatkommissiooni liiget.

Juhatajate kandidaatideks seatakse ülesse: Tallinnast — Jaan Ringmann ja Tartust — Johannes Kirp. Et ülesseatud kandidaatide arw nõuetawale juhatajate arwule wastab, pannakse mõlemad korruga hääletusele, mida kongress ühel häälel kinnitab.

Juhatajad asuwad kohtadele, juhutama hakkab J. Kirp ja paneb ette sekretariaati walida ja selleks kandidaate üles seada. Üles seatakse Tallinnast — H. Soits, Tartust — J. Wirk ja Rakwerest — W. Luksepp. Et ka siin rohkem kandidaate üles ei seatud kui kolm, siis pannakse kõik korruga hääletusele, ja walitakse kongressi poolt ühel häälel sekretariaati: Heinrich Soits, Jaan Wirk ja Woldemar Luksepp, kes selle järele kohtadele asuwad.

Edasi asutakse mandaatkommissiooni walimisele. Üles seatakse: Tartust — K. Lukk, Tallinnast — Ed. Toftmann ja Walgast — Andres Uibo. Samasuguses korras, et kandidaatide arw nõuetawale arwule wastab, pannakse kõik korruga hääletusele, ja wõetakse kongressi poolt ühel häälel vastu.

Selle järele asub mandaatkommissioon tööle, ilmunud saadikute mandaatide läbiwaatamisele.

Kongressi töös edasi minnes, asutakse sama kongressi päewakorra juure, mis Liidu juhatuse poolt wälja töötatud ja kongressile järgmisel kujul ette pandud: 1) Kongressi awamine. 2) Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandaatkommissiooni walimine. 3) Liidu tegewuse aruanded. 4) Liidu uue põhikirja täiendamine ja wastuwõtmine. 5) Liidu ajakirja „Haigekassa“ küsimus. 6) Kongressil algatud mitmesugused haigekassadesse puutuwad küsimused.

Eelolew kongressi päewakord wõetakse muutmata kujul kongressi poolt ühel häälel poolt hääletades vastu.

III.

Liidu tegewuse aruanded. Aruande Eesti-maa Haigekassade Liidu tegewusest kannab ette Liidu esimees August Hellmann, üllewaadet andes Liidu tegewusest ja ära määdates asjaolu, mille tõttu Liidu tegewus just eelmisest kongressist saadik kuigi teguwõimsalt edeneda ei ole saanud. Põhjust selleks andsid eelmise kongressi protokollis ettetulnud wead, ja wormi täited, mis just makswate seadustega kooskõlas ei ole, niisama ka wead Liidu põhikirjas, mis samuti ainult wormilised, mille tõttu Tall.-Haapsalu rahukogu selle kinnitamata jättis. Selle tagajärg oli see, et Liidu tegewuses ettenähtud kawatsused wastawa kinnitatud põhikirja puudusel teostamata jäiwad, wälja arwatud Liidu ajakirja „Haigekassa“ wäljaandmine, missugust juba wiis nummert on ilmunud.

Rahalise aruande Liidu tegewuse kohta kannab ette Liidu asjaajaja kohustetäitja H. Soits, alguses teatades, et Liidu liikmete haigekassade hulgast on wälja astunud Pärnu ühine haigekassa, kes Liidu liikmemaksude maksmatajätmise pärast põhikirja järele juba wäljalangenuks loetud. Juure on tulnud Põltsamaa ühine haigekassa, nii et Liidul praegu 16 haigekassat liikmeks on. Osa haigekassasid on liikmemaksud tasunud 1924. a. eest täielikult, kuna teistel nad enamasti ainult 1924. a. liikmemaksude arwel makstud sisseastumise makstud ja 1925. a. maksudest esimese poole aasta maksud tasunud. Mõned haigekassad on isegi maksud tasunud 1924. a. ja 1925. a. eest terwelt.

Liidu sissetulekuid liikmemaksudest oli kuni 1. augustini s. a. 127.439 marka. Liidul on raha pangas jookswal arwel 51.494 marka ja kassas 5.380 marka. Laenusid on maksetud Tallinna ühisele haigekassale 60.000 marka.

Juhatuse aruande järele annab aru Liidu rewisjonikommisjoni liige J. Wirk Liidu rewideerimise kohta aja jooksul eelmisest kongressist kuni käesolewa kongressini. Aruandest selgub, et Liidu tegewust ja asjaajamist ning arwepidamist on rewisjonikommisjoni poolt 2 korda rewideeritud, esimene kord 26. aprillil s. a. ja teine kord eile, 15. augustil s. a. Asjaajamine ja arwepidamine on kõik korras leitud olewat, kuigi Liidu tegewuses suurt tegewust ei ole olnud, sest põhikirja, kui wundament, muudus. Ajakirja „Haigekassa“ asjaajamist ja arwepidamist seni rewideeritud ei ole.

Eelolewad aruanded wõetakse kongressi poolt teadmiseks ja otsustakse päewakorras edasi minna.

Wahpeal selgub, et Walga ühise haigekassa esitaja Andres Uibo, keda waliti mandaatkommissiooni liikmeks, on kongressile ilmunud ainult informatsiooni saamiseks, mispärast tema mandaatkommissiooni liikme kohuseid täita ei wõi ja tuleb tema asemele uus walida. Kongress tunnustab asjaolu õigeks ja uueks mandaatkommissiooni liikmeks walitakse ühel häälel Narwa esitaja Kulbas.

IV.

Liidu uue põhikirja läbiwaatamine ja was-tuwõtmine lükatakse arutamiseks seni edasi, kuni mandaatkommissjon oma töö on lõpetanud ja täisõigusliste saadikute arv selginud on.

Selle järele tuleb arutusele päewakorra punkt

V.

Liidu ajakirja „Haigekassa“ küsimus. Aruande kannab ette L. Johanson. Ajakirja wäljaandmise põhjusteks on tööliskümise edendamise, selle kandjaks peawad töölisel ise olema ja see on võimalik ka suurel määral ajakirja kaudu, milleks „Haigekassa“ wälja antakse. Sisu ei ole küllalt täielik, kaastööd saab wisalt, esiteks arstidelt, kes küll lubawad kaastööd, kuid seda ei täida. Tulewikus on loota, et ka siin olud paranewad. „Haigekassa“ püüab oma ülesandeid täita, käsitades sotsiaal-poliitilisi ja töölistküsimusi.

Kannab ette tööka, mis lähemal ajal ka-watsetakse ajakirjas käsitusele wõtta. Puudutab töökaitsese seadusi ja selle järelwalwe puudusi.

Ajakirja töötab praegu rahuldawalt, ta on leidnud suurt poolehoidu ja on loota, et tema omaga wälja tuleb ja lugejate arv weelgi suureneb.

Lehe nime ei leia otstarbekohase olewat, kuna ta liig kitsas on, lehe ülesanne aga palju laialdasem. Soowitab kongressil ajakirjale teist nime wõtta, teatab, et wastaw ettepanek on toimetuse poolt juhatasele tehtud.

Aruande ajakirja „Haigekassa“ rahalise lä-bikäikude kohta kannab ette Joh. O. e. „Haigekassat“ on läinud kõige rohkem Tallinnas, järgmine oleks Tartu, kuna Narwa wõrdlemisi wähe läbi müüib. Aruande wõetakse kongressi poolt teatawaks ja minnakse edasi.

Edasi teatab Liidu esimees A. Hellmann, et juhatase seisukoht on: „Haigekassa“ nr. 1/2 sees ilmunud eelmise kongressi protoko-lli trükkikuludeks tuleks eelnimetatud num-brite puudujääk umbes 6.000 marka Liidu kanda wõtta. Niisama ka nr. 3 puudujääk, kuna lehte 10-margalise hinna juures 24-leheküljelisena ot-sustati wälja anda, millest puudujääk umbes 8.000 marka. Küsimus kaaluti kongressi poolt läbi ja otsustati ühel hääl el eelnimetatud num-brite puudujääk Liidu kanda wõtta.

Kongressi saadiku W. Luksepp'a ette-panek, et ka edaspidi ettetulewad puudujäägid liit oma kanda wõtaiks, wõeti kongressi poolt ühel hääl wastu.

Edasi kannab ette A. Hellmann ajakirja nimemuutmise küsimuse.

Ajakirja „Haigekassa“ toimetuse läbi rääki-des Liidu juhatasega, jõudis otsusele, et ajakir-jale teine nimetus, nimelt „Töö ja Terwis“ tu-leks panna, mis-suguse kongressile otsustami-seks esitab. Lühikeste läbirääkimiste järe-le otsustab kongress ühel hääl „Haigekassa“ nimetust muuta ja uueks nimeks wõtta „Töö ja Terwis“.

Samuti otsustab kongress juhatase ettepa-nekul ajakirja operatsioonikapitaali suurenda-miseks lisakrediiti määrata 20.000 marka, mis-sugune summa tuleks 1924. a. liikmemaksu-dest, mis käesolewal aastal sisse tuleb.

Ajakirja wäljaandmise kulude ja lisakre-diidi määramise küsimust harutades, awaldab kongressi saadik J. Ardon, et temale on kuul-mist mööda teatawaks saanud, et haridusmi-nisterium on „Haigekassale“ mõnesuguse summa määranud.

Selle peale teatab E. W. töö-hoolekande-ministeriumi esitaja hra E. Nerep, et töö-hoolekandeministerium on 1926. a. eelarwesse üles wõtnud E. H. Liidu häälekandja toetuseks 100.000 (sada tuhat) marka ja minister on lu-banud seda wabariigi walitsusse ja riigikogu ees toetada.

Wahepeal on mandaatkommissjon oma töö lõpetanud, millest järgmist selgub:

Protokoll.

16. augustil 1925. a. ärareetud Eestimaa Haigekassade Liidu erakorralise kongressi poolt walitud mandaatkommissjon, koosseisus: Eduard Tofelmann (Tallinnast), Karl Luukk (Tartust) ja Hermann Kulbas (Narwast) waatas läbi esitatud mandaadid, mille juures järg-mist selgus:

Kongressile on täieõiguslisi saadikuid saat-nud järgmised haigekassad: 1) Aseri tsemend-iwabriku haigekassa — 1 saadiku, 2) Balti puuwillawabriku haigekassa — 3 saadikut, 3) Tartu üldine haigekassa, — 5 saadikut, 4) Rä-pina ühine haigekassa — 1 saadiku, 5) Narwa linaketramise manufaktuuri haigekassa — 1 saadiku, 6) Päide ühine haigekassa — 2 saadi-ku, 7) Rakwere ühine haigekassa — 2 saadi-ku, 8) Hiinu-Kärda kalewiwabriku haigekassa — 1 saadiku, 9) Tallinna sadamatöölise ühi-suse haigekassa — 1 saadiku, 10) Kohila pabe-riwabriku haigekassa — 1 saadiku, 11) Tallin-na ühine haigekassa — 13 saadikut.

Edasi on järgmised mandaadid esitatud, mille maksuuse kohta kongress seisukoha wõtma peaks: 12) Port-Kunda tsemend-iwabri-ku haigekassa — 2 saadikut, mida mandaat-kommissjon soowitab maksuwalts tunnistada. 13) Narwa linawabriku manufaktuuri haigekassa on saatnud walitud M. Ernits'a asemele R. Ernits'a — 1 saadik ja 14) Narwa ühine haige-kassa — 1 saadiku.

Mandaatkommissjon soowitab punkt 13. ja 14. all nimetatuid informatsiooni mõttes osa wõtta lasta.

Informatsiooni mõttes on kongressile oma saadikud saatnud järgmised haigekassad: 1) Pärnu ühine haigekassa — 1 saadiku, 2) Koht-la-Järwe põlewkiwikawanduse haigekassa — 3 saadikut, 3) Wene-Balti laewatehase haige-kassa — 2 saadikut, 4) Haapsalu ühine haige-kassa — 1 saadiku, 5) Walga ühine haigekassa — 1 saadiku, 6) Tallinna linna haigekassa — 1 saadiku, 7) Türi ühine haigekassa — 1 saadiku.

Lõpukokkuwõttes on kongressile saatnud 11 haigekassat 31 täieõiguslist saadikut.

Edasi on kongressile saadetud kolme haige-kassa poolt neli saadikut, kelle mandaatide kohta kongress otsuse peab tegema.

Informatsiooni mõttes on kongressile saa-detud 7 haigekassa poolt 10 saadikut, kes sel-lekohased mandaadid on esitanud.

Mandaatkommissjon: E. Tofelmann (allkiri), H. Kulbas (allkiri), Karl Luukk (allkiri).

Kongress, mandaatkomisjonini protokollil läbi arutades, otsustas selle kinnitada: punktid 1—11 muutmata kujul, punkt 12. Port-Kuuda tsemendivabriku haigekassa poolt saadetud 2 saadikut tunnistati täieõiguslisteks kongressi saadikuteks, punktid 13 ja 14 tähendatud Narva Linaketramise vabriku haigekassa ja Narva ühise haigekassa saadikute kohta otsustas kongress — nendele kongressil anda ainult sõnaõigus.

Need mandaatkomisjonini protokollil kohta tehtud otsused võttis kongress hääletusel ühel häälel poolt vastu.

Sellega võtab kongressist osa 12 haigekassat 33 täieõiguslise saadikuga ja 9 haigekassat 12 sõnaõiguslise saadikuga.

Peale selle võtavad kongressist kuulalidestena osa: E. W. töö-hoolekandeministeeriumi esitaja hra E. Nerep ja riigikogu liige L. Johanson. Peale nende viibib kongressil politsei esitaja.

Arvesse võttes, et Eestimaa Haigekassade Liitu liikmetena kuuluvatest 16 haigekassast 12 haigekassat 33 täieõiguslise saadiku läbi osa võtavad, konstateerib kongress, et ta otsusevõimuline on.

VI.

Liidu uue põhikirja läbi vaatamine ja vastu võtmine. Liidu juhatus teatab, et II. kongressil vastu võetud põhikirja mõnesuguste põhikirja ja kongressi protokollil vea pärast rahukogus kinnitamata jäeti. Wahepeal on põhikirja juristi poolt lastud läbi waadata, kus tarvilised parandused tehti, mille sissevõtmiseks need kongressile ette pannakse.

Kongress otsustab ainult parandusele tulevate punktide juures läbirääkimisi avada ja need siis üksikult vastu võtta.

Parandusele tulevad järgmised paragrafid, missugused selleks Liidu juhatuse poolt ette pandi:

II osa, § juure võtta sõnad: „juridiliselt iseseisvad“.

IV osa, § 21. Järele võetakse uus § juure, mida nummerdatakse § 22. mis käib järgmiselt: „Kongress on otsusevõimuline, kui pooled liitunud haigekassadest sellest oma hääleõigusliste saadikute läbi osa võtavad“.

Tähendus I: Kui määratud ajaks tarvilikku arvu haigekassasid kongressil esitatud ei ole, kutsutakse teine kongress mitte hiljem kui kahe nädala jooksul kokku, mis osavõtjate haigekassade arvu peale vaatamata otsusevõimuline on. Sellel kongressil võib harutada ainult seda päewakorda, mis pidamata jäänud kongressi päewakorras seisib.

Tähendus II: Sõnaõigusega võivad kongressist osa võtta mitteliitunud haigekassade esitajad, referendid ja haigekassade tegelased.

IV osa, § 26. Tähduse esimene osa muudeti järgmiselt: „Juhtumisel, kui mõnesuguste erakorraliste asjaolude tõttu korda ei lähe kongressi kokku kutsuda, mille tagajärjel nõukogu, juhatuse ja rewisjonikomisjoni liikmete volitused tähtaeg lõppeda võib, kestavad nende volitused kuni järgmise kongressini edasi.“

IV osa § 29. muudetakse sõnade „valitud juhatuse“ asemel sõnad: „valitud juhataja“.

IV osa, § 41. otsustatakse juure lisada sõna: „ühiks aastaks“, sõnade: „poolt ja kongressi“ wahele.

Peale üksikute paranduste vastu võtmist paneb juhataja terwe põhikirja parandatud kujul hääletusele, missugune hääletusel 28 häälega poolt ja ühe erapooletusel olemisel ning ilma vastuhääleteta vastu võetakse.

Eelolewat vastu võetud põhikirja Tallinna-Haapsalu rahukoguse registreerimisele saama ja registreerimise palwele alla kirjutama volitab kongress ühel häälel järgmisi isikuid (saadikuid): August Hellmann'i, Jaan Ringsmann'i, Julius Antje't, Johan Ode't ja Heinrich Solits'i, kelledest vähemalt kolm alla peavad kirjutama.

Ühtlasi volitab kongress ühel häälel samu isikuid põhikirja registreerimise puhul seda Tallinna-Haapsalu rahukogus kaitsma ja tarviduse korral põhikirjasse vastawaid parandusi tegema. Ehk sel puhul, kui Tall.-Haapsalu rahukogu põhikirja registreerimata peaks jätma, võivad eelpool ülesloetud saadikud põhikirja seaduse nõuetele vastawalt ümber töödada ja uuesti registreerimisele saata.

VII.

Mitmesugused kongressil algatatud küsimused. Selle punkti all tuleb harutusele:

1) Kohtla-Järwe põlewkiwitõöstuse juures asuva haigekassa esitaja Jänes'e teadaanne, et nende haigekassa raha Harju Panga Kohtla-Järwe osakonnas hoiul pidamise kohta mittepäseid teateid on awaldatud.

Selle küsimuse puhul esineb töö-hoolekandeministeeriumi esitaja hra E. Nerep lühike seletusega pankades raha hoiu korralduste kohta, mis määrustes ja „Riigi Teatajas“ ilmunud ja mis kongressi poolt teatawaks võetakse.

2) Pärnu ühise haigekassa esitaja C. Norberg teatab, et nende haigekassa Liidu liikmest wälja on astunud majanduslised ja mõnesugustel teistel põhjustel, kuid arwab, et uuesti Liidu liikmeks astutakse, kui Liidu juhatuse poolt kedagi isikut nende peakoosolekule saadetakse, kes Liidu tähtsuse selgeks teeb.

3) Hiiumäe Kärda kalewivabriku esitaja O. Siht teatab, et IX jaoskonna töökaitse komisjar ikkagi ei luba Liidu 1924. a. liikmemaksu ära tasuda, olgugi, et otsus eelmise kongressi poolt vastu võetud ja Kinnituskõukogu poolt kinnitatud.

Selle küsimuse peale wastab töö-hoolekandeministeeriumi esitaja hra E. Nerep, et tema poolt töökaitsekommissaridele korraldus on tehtud sellekohaste ringkirjade läbi luba umbes kaks kuud tagasi, millega Liidu liikmemaksu keeld 1924. a. eest tühistatakse. Kui aga töökaitse komisjarid sellest omamoodi aru on saanud, siis palub haigekassade tegelasi ehk Liidu juhatust sellest temale ehk töö-hoolekandeministeeriumile teatada wastawate korralduste tegemiseks.

Peale selle enam mingisuguseid küsimusi üles ei võeta, mille tõttu juhataja J. Kirp kongressi lõpetab kell 2.20 min. p. l.

Kongressi juhatajad: J. Kirp, J. Ringsmann. Sekretariaat: J. Wirk, W. Luksepp, H. Solits.

Töölise nõudmised.

Ühenduses palgaküsimusega peeti 2. sept. Lutheri rahwamajas selle wabriku töölise üldkoosolek ära, millest osa wõtsid 565 töolist. Koosolek wõttis wastu järgmised tähtsad otsused:

1) Wanemate tegewus palgaküsimuse lahendamisel heaks kiita ja neid selleks ka edaspidi wõljitada.

2) Töölise organiseerimisele asuda palgaküsimuse otsustamiseks.

3) Töölise poolt wäljatöötatud elatismiinum esitada ühes praeguse seisukorra ülewaate ja nõudmistega wabariigi walitsusele.

4) Töölise poolt wäljatöötatud elatismiinum esitada ühes praeguse seisukorra ülewaate ja nõudmistega riigikogu rühmadele selles mõttes, et palgaküsimus otsustamisele wõetaks seadusandlisel teel.

5) Wastawates kohtades esineda nõudmisega, et ka ühiskondliste tööde nime all korraldatud töödel makstaks tasu, mis wastaks elatismiinumile.

6) Nõuda haiguskindlustuse seaduse laiendamist kõigi töölise kohta.

7) Nõuda Eesti töölise kindlustuse ümberkorraldamist selles mõttes, et tema walitsemisest wõimaldataks ka tööliste osawõtmist.

8) Nõuda, et haigekassadele wõimaldataks ambulantside sisseseadmiseks wastawad ruumid suuremate tööstusettevõtete juures.

Tartu üleüld. haigekassa liigetele.

5. aprillil s. a. Tartu üleüldise haigekassa wolinikkude poolt wastuwõetud otsuste need osad, milles kassaosaliste abiraha ja arstiabi on normeeritud kassaliikmeks kuuluwuse wäljajärele, on 5. jaoskonna kindlustameti poolt kindlitamata jäetud. Sellepärast jääwad maksma 1924. aastal wastuwõetud arstiabi ja abirahade normid.

Eelnimetatud põhjustel tuleb 5. aprilli peakoosoleku otsustest, mis tööasutustesse laiali saadetud ja „Haigekassas“ nr. 3 ära trükitud, kustutada järgmised osad:

Päewakorra punkt 5, lõige 1) alates sõnadest „Kassaosalistele, kes vähem kui kolm kuud“ kuni „kassa liikmed on olnud“. Lõige 3) kustutada sõnadest „nendele kassaosalistele“ kuni „on olnud“ ja „Kassaosalistele, kes kolmest“ kuni „normide suuruses“, ning sõnadest „Punkt 1 ja 3“ kuni „on töötanud“.

Päewakorra punkt 8-das tuleb kustutada: „Haigekassa arwel plombeeritakse“ kuni „kassaliikmed on olnud“.

Tartu üleüldise haigekassa juhatus.

Kullasepa töökoda E. KURS

Tartus, Rütli uul. 8.

Walmistab

maitserikkalt mõõdukate hindadega
igasugu

kullasepa töid.

Ostab

kulda ja hõbedat ning
wanu ja wäljamaa ra-
hasid.

„Töö ja Terwise“

käesolewast numbrist tuli jookswa materjali rohkusel ja ruumipuudusel wälja jätta peale muu ka järgmised põhjalikumad kirjutused: Laste, alaealiste ja naiste töökaitse; Elaw inimene ja eluta masin; Palgawõitluse teed; Arstiabi korraldus; Tööpuuduse wastu wõitlemine; Korteris küsimus; Tööpalk; Ületunnitööd; Töö- ja puhkeajad; Makswate töökaitse seaduse puudused; Eesti Töölise Kindlustuse ühisuse puudused ja kuidas seda ühisust ümberkorraldada; Põllutöölise töökaitse ja kindlitamine; Töölise wanemad, nende ülesanded seaduses ja tegelikus elus; Töölise artellid; Streik, tema ajalugu, psühholoogia ja tehnika; Naiste töö mõju laste surewuse peale ja Töölisklassi seisukorra mõju laste surewuse peale. Awaldame need kirjutused järgmistes numbrites.

Wastutaw toimetaja Leop. Johanson.
Wäljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.